

INSOLVENČNÍ ŘEŽBA

Oddlužení má podle představ vlády trvat jen tři roky, dlužníci by nemuseli splatit ani třetinu závazků

Kosmetička Lucie nezvládala splácet své závazky, v roce 2018 proto požádala o oddlužení. Krajský soud v Brně souhlasil. V den, kdy soudce o oddlužení rozhodl, si ještě mladá podnikatelka stihla u společnosti T-Mobile pořídit na splátky telefon za 16,7 tisíce korun. Pohledávka skončila jako jedna z přihlášených v insolvenčním rejstříku. Dluhy paní Lucie se vyšplhaly kvůli několika úvěrům včetně směnky a půjčky na auto skoro k dvěma milionům korun.

„Požádáním o oddlužení dávám najevo své odhodlání uhradit alespoň třicet procent svých dluhů a zařadit se opět mezi nezadlužené lidi,“ píše Lucie v návrhu na pětileté oddlužení. Příjmy z její podnikatelské činnosti, které přiznává soudu, jsou nižší než nezabavitelné minimum a insolvenční správce jí nesmí nic srážet. Svým věřitelům nikdy nevrátí zhruba 1,3 milionu korun plus smluvní úroky či úroky z prodlení.

Pokud by paní Lucie vyčkala do druhé poloviny příštího roku, nejenže by mohla věřitelům splatit ještě méně než zmíněných třicet procent, bez dluhů by mohla být namísto za pět let už za tři roky. Počítá s tím novinka, na kterou ministři kývli před dvěma týdny. Nyní vládní návrh, jímž se mění zákon o úpadku a způsobech jeho řešení, mají posoudit poslanci a senátoři. Platit má začít v polovině příštího roku.

Jedná se o další z řady změn v legislativě týkající se problematiky nesplácených dluhů. V obsáhlé důvodové zprávě k této novince samo ministerstvo spravedlnosti přiznává, že se úprava této oblasti často mění. „Přes tyto úpravy zůstává celá řada dílčích problémů nedořešena a i nadále existují při vstupu do oddlužení překážky, které mohou tento proces pro některé osoby učinit nedostupným,“ stojí ve zmíněném materiálu s tím, že se tyto potíže projeví ve chvíli, kdy lidé naplno pocítí ekonomické důsledky pandemie koronaviru.

Tím se v podstatě vysvětluje, proč s novelou vláda přichází během nouzového stavu a navíc v době, kdy sněmovna bude řešit jinou úpravu téže oblasti, a to novelu exekučního a soudního řádu, která má být s desítkami pozměňovacích návrhů historicky největší novelou za dobu existence exekučního řádu a má zasáhnout téměř do všech fází exekučního procesu.

Ale zpět k vládní novince o oddlužení. Poslední větší úprava tohoto institutu proběhla loni v létě. Umožnila lidem zbavit se dluhů buď za tři roky při splacení šedesáti procent pohledávek, nebo za pět let při splacení alespoň třiceti procent. Pokud soudce shledal, že dlužník udělal maximum možného, mohl v některých případech dotyčného prohlásit po pěti letech za oddluženého, aniž by uhradil povinných třicet procent svých závazků. Do té doby přitom nebylo možné prohlásit někoho za oddluženého, aniž splatil alespoň třicet procent pohledávek. Od letošního dubna pak ještě zákonodárci umožnili pětiletou variantu oddlužení také podnikatelům.

„Kvůli loňskému zmírnění podmínek jsme se dostali do absurdní situace, kdy si dlužník může napůjčovat třeba dva miliony korun a následně se za pouhých 120 tisíc nechat oddlužit,“ říká advokát a prezident České asociace věřitelů Pavel Staněk. Dlužníci totiž nyní mohou platit jen 1089 korun měsíčně insolvenčnímu správci a minimálně stejnou částku musejí měsíčně posílat na rozdělení všem věřitelům. Řada dlužníků podle Staňka skutečně platí jen nutné minimum, kdy věřitelům dohromady připadne tolik, kolik je poplatek insolvenčnímu správci.

„Nyní by tu tisícovku dlužníci spláceli ještě o dva roky kratší dobu, a věřitelé by tak přišli o čtyřicet procent částky, kterou mohli dostat zpátky a která je už tak zoufale nízká. To je naprosto nehorázné,“ upozorňuje na dopady chystané vládní novely Staněk. Úspěšné oddlužení by podle něj mělo být podmíněno splacením alespoň třiceti procent dluhu. A pokud by dlužník během tří let nezvládl požadovaných třicet procent splatit, oddlužení by se mu automaticky prodloužilo na pět let. „Současně velmi nelibě vnímáme zrychlený proces projednávání návrhu bez dostatečné diskuse s odborníky, což považujeme za hrubé zneužití nouzového stavu,“ zdůrazňuje Staněk. Podle posledních informací by se sice návrh neměl projednávat během nouzového stavu, nicméně s velkou pravděpodobností ho čeká zrychlené řízení.

Už na loňskou novelu zjevně čekalo mnoho dlužníků, jak ukazuje počet návrhů na oddlužení, který poté, co v červnu 2019 vešla v platnost, doslova vystřelil. Zatímco v roce 2018 bylo podáno 19 tisíc návrhů, přičemž od roku 2014 počet žádostí o oddlužení vytrvale klesal, v roce 2019 vyskočil na téměř 29 tisíc. A zvedla se i průměrná výše přihlašovaného dluhu.

Mimochodem za svižný pokles počtu návrhů na oddlužení, jenž následoval po roce 2014, může i slib někdejšího ministra spravedlnosti Roberta Pelikána, který prohlašoval, že na oddlužení musejí dosáhnout všichni a pravidla se budou zmírňovat.

Lze předpokládat, že aktuální novela bude mít podobný dopad. Tedy že dlužníci budou čekat na nová pravidla oddlužení a počet těch, kdo budou chtít vymazat své dluhy, strmě poroste v druhé polovině roku 2021.

Půjčka na nová řadra

Ministerstvo spravedlnosti argumentuje snahou dát druhou šanci všem poctivým dlužníkům, protože na institut oddlužení nedosahuje stále velmi mnoho lidí. A v kombinaci s devastujícími ekonomickými důsledky aktuální koronavirové pandemie se chce vláda vyhnout nejhoršímu, tedy že do dluhové pasti spadnou tisíce lidí. Důsledky budeme v této oblasti pocítovat ještě několik let, píše resort v důvodové zprávě a odkazuje na to, co následovalo po krizi 2008.

Resort spravedlnosti hodlá novelou přispět i k řešení průšvihů z dávné minulosti. Díky někdejší právní úpravě se mohla ze

stovkového dluhu například v podobě nezaplacené pokuty stát takřka nedobytná pohledávka v řádu desítek tisíc korun, kterou by dlužník nebyl nikdy schopen splatit. Jako další argument předkládá ministerstvo analýzu životní situace 13 283 lidí, kteří využili oddlužení, a ukazuje, jaké jsou jejich příjmy v poměru k dluhům a kolik jsou schopni splácet. Vychází přitom z dat, které o sobě poskytli sami dlužníci.

V den, kdy soudce o oddlužení rozhodl, si ještě mladá podnikatelka stihla u společnosti T-Mobile pořídit na splátky telefon za 16,7 tisíce korun.

Například zmíněná kosmetička Lucie, které soudce povolil oddlužení, udala jako svůj roční příjem částku 89 539 korun. Z insolvenčního rejstříku přitom vyplývá, že utrácela za nájem na lukrativní adrese, pořídila si luxusní vozidlo a za peníze věřitelů si dokonce nechala udělat nová řadra. V rejstříku jsou totiž veškerá data veřejná a najít tam lze opravdu mnoho detailů.

K Luciině žádosti o oddlužení se vyjádřil i bývalý zaměstnavatel. Upozorňuje, že její reálný příjem nemusí odpovídat částce, kterou mladá podnikatelka deklaruje u soudu a na níž dokazuje, že není schopná splácet. „Dokládáme její výpis z kalendáře jejich klientek, který předložila na inspektorát práce,“ píše v přípisu bývalý zaměstnavatel i s kalkulací hrubých měsíčních příjmů kosmetičky, které odhadl na 50 až 60 tisíc korun. A píše, že dotyčná nepříznává veškeré příjmy a povoleno oddlužení by mohlo poškodit věřitele. „Podobných příkladů zneužití tohoto institutu je možné v insolvenčním rejstříku najít mnoho,“ poznamenala výkonná ředitelka Asociace inkasních agentur Jana Tatýrková, která s příběhy popsány v insolvenčním rejstříku pracuje téměř denně.

Devadesát tisíc oddlužených

Z celkového počtu 206 446 dlužníků se schváleným oddlužením bylo do dnešního dne úspěšně oddluženo skoro devadesát tisíc osob. Zhruba čtyři tisíce lidí žádají o oddlužení opakovaně, protože přestali dodržovat podmínky. Přibývá ale počet těch, kteří žádají o oddlužení opakovaně poté, co už jedno úspěšně absolvovali. Druhým oddlužením momentálně prochází 651 osob. Například dvaadvacetiletá žena, která byla se závazkem 319 tisíc korun úspěšně oddlužena po pěti letech. V říjnu 2019, tedy už po sedmi měsících, žádala o oddlužení nově. Tentokrát

společně s manželem a jedná se o dluh ve výši 808 096 korun.

Teprve novela insolvenčního zákona s účinností od června 2019 totiž pamatuje na to, že pro oddlužení by se nemělo chodit jako „do krámu“. Po jednom úspěšném absolvování může dlužník podle této novely o další žádat až za deset let. Jenže kdo absolvoval oddlužení podle staré úpravy, může požádat o další

ihned bez desetileté lhůty. Jinými slovy – všech devadesát tisíc lidí, kteří už úspěšně prošli oddlužením, mohou ihned požádat o nově.

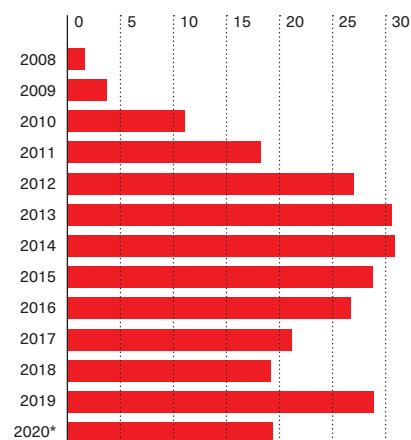
V jaké podobě vládní novela projde, zatím není jasné. Na možné negativní dopady upozorňuje také Petr Schneedorfler, předseda spolku Lighthouse, který se coby občanské sdružení specializuje na dluhovou problematiku a pomáhá se začleněním do společnosti lidem po návratu z výkonu trestu. „Nedostaneme se do fáze, kdy soudy budou zahlcené posuzováním splnění podmínek oddlužení, nebudou stíhat a budou se snažit to rychle vyřešit, protože toho budou mít hodně?“ naznačuje Schneedorfler. „Stát se vůbec nesnaží lidi motivovat k tomu, aby své dluhy spláceli, odpouštění dluhů nepomáhá a to, co nyní vláda navrhuje, je v podstatě další pokus o odpuštění dluhů bez řešení důvodů, proč dluhy vznikly, kde se stala chyba. Navíc nám tady vyrůstá druhá generace dlužníků. Děti v rodinách vidí, že máma s tátou jsou zadlužení a nesplácejí, ale stát jim dluhy nakonec odpustí, tak se to učí, to je hrozně nebezpečné,“ varuje Schneedorfler.

Spolek nedávno prováděl průzkum mezi sociálními pracovníky a kurátory, kteří pracují s těmi nejhoršími dlužníky, a většina z nich řekla, že odpouštění dluhů bez potřebné sebereflexe dlužníka je velké riziko. Měla by zůstat alespoň třicetiprocentní hranice, kterou musí dotyčný splatit a bez níž mu oddlužení nebude povoleno.

„Učíme vězně splácet dluhy například tak, že ke každým dvěma stovkám, které posílají na úhradu svých dluhů z trestné činnosti, přispějeme dotyčnému také dvěma stovkami na úhradu tohoto dluhu. Pětaosmdesát procent vězňů, které se nám ve výkonu trestu takto podaří rozplatit, po propuštění na svobodu ve splácení pokračuje, zvykli si na to,“ uzavírá Schneedorfler. ●

Naši bankrotáři

(počet návrhů na oddlužení v tisících)

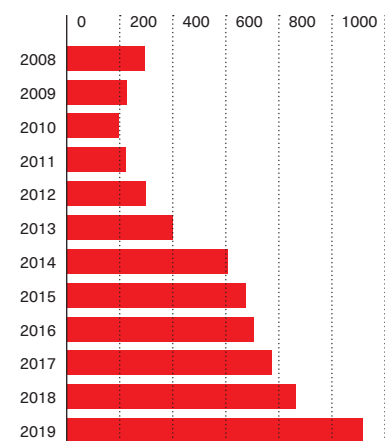

ZDROJ: MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI

*údaj k 30. 10. 2020

Tučné dluhy

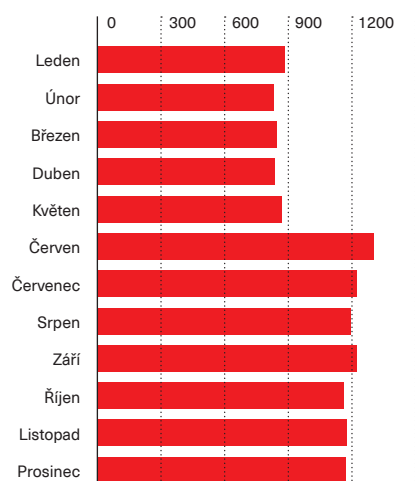
(průměrná výše celkového dluhu přihlášeného v návrhu na oddlužení, v tis. Kč)

ZDROJ: REKENBER

Vliv červnové novely

(loňská průměrná výše celkového dluhu přihlášeného v návrhu na oddlužení, v tis. Kč)

ZDROJ: REKENBER